

แนวทางการส่งเสริมบทบาทด้านสาธารณสงเคราะห์ของพระสังฆาธิการในจังหวัดชลบุรี:

กรณีศึกษาบทบาทเจ้าอาวาส ช่วงการแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019

Guidelines for Promoting the Roles of Sangha Administrators in Public Welfare Activities in Chonburi Province: A Case Study of Abbots' Roles during the COVID-19 Pandemic in 2019

บุญรอด บุญเกิด*, ปัทวี สัตยวงศ์ทิพย์

Boonrod Boongird, Pattawee Sattayavongtip

ภาควิชาศาสนาและปรัชญา คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยบูรพา จังหวัดชลบุรี 20131

Department of Religion and Philosophy, Faculty of Humanities and Social Sciences,

Burapha University, Chonburi 20131 Thailand

*Corresponding author E-mail: boonrod@go.buu.ac.th

(Received: January 30 2025; Revised: March 20 2025; Accepted: March 27 2025)

บทคัดย่อ

การวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์การวิจัยเพื่อหาแนวทางการส่งเสริมบทบาทด้านสาธารณสงเคราะห์ของพระสังฆาธิการในจังหวัดชลบุรี: กรณีศึกษาบทบาทเจ้าอาวาส ช่วงการแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ ใช้วิธีการสนทนากลุ่ม จำนวน 2 ครั้ง ครั้งละ 12 รูป/คน ผู้เข้าร่วมสนทนากลุ่มได้มาโดยวิธีการเจาะจงตามเกณฑ์คุณลักษณะในการคัดเลือกผู้เข้าร่วมการสนทนากลุ่ม เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย คือ แนวประเด็นคำถามการสนทนากลุ่ม วิเคราะห์ข้อมูลโดยการวิเคราะห์เนื้อหา

ผลการวิจัยพบว่า แนวทางการส่งเสริมบทบาทด้านสาธารณสงเคราะห์ของพระสังฆาธิการในจังหวัดชลบุรี พบว่า ด้านการสาธารณสงเคราะห์นั้นพระสังฆาธิการมีบทบาทและหน้าที่นี้ตั้งแต่เริ่มเข้ามาเป็นพระสังฆาธิการ ยิ่งในช่วงการแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 บทบาทของพระสงฆ์ระดับพระสังฆาธิการยิ่งมีมากขึ้น ทั้งให้การช่วยกันบรรเทาความเดือดร้อนของประชาชนด้วยอาหาร น้ำ และที่อยู่อาศัย การช่วยประชาสัมพันธ์เรื่องการระบาดของโรคฯ ให้ความอนุเคราะห์ในการทำการฌาปนกิจแก่ผู้เสียชีวิต ตลอดจนเป็นที่พึ่งทางจิตใจให้กับประชาชน เป็นต้น แนวทางการส่งเสริมบทบาทด้านสาธารณสงเคราะห์ของพระสังฆาธิการระดับเจ้าอาวาสในจังหวัดชลบุรี ในช่วงการแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 จำเป็นต้องมีการสร้างเครือข่ายความร่วมมือของคณะสงฆ์ที่ทำงานอย่างเป็นระบบในแนวทางเดียวกันทั้งจังหวัด พร้อมทั้งมีการประสานความร่วมมือกับหน่วยงานภาครัฐ ภาคเอกชน และภาคประชาสังคม พระสังฆาธิการระดับเจ้าอาวาสควรเป็นแบบอย่างของบุคคลผู้ที่มีความเข้มแข็งทางจิตใจและสติปัญญาให้แก่สังคม มีการตอบสนองต่อปัญหาใน 2 ลักษณะหลัก คือ 1) แก้ไขหาระยะสั้น 2) ป้องกันปัญหาในระยะยาว

คำสำคัญ : บทบาทเจ้าอาวาส; สาธารณสงเคราะห์; พระสังฆาธิการ; จังหวัดชลบุรี; ไวรัสโคโรนา 2019

Abstract

This research proposes guidelines for promoting Sangha Administrators' roles in public welfare in Chonburi Province, using a case study of abbots' roles during the COVID-19 pandemic in 2019. This qualitative study employed focus group interviews conducted in two sessions with 12 participants. The participants were selected through purposive sampling based on specific criteria. Data were collected using focus group discussions and analyzed through content analysis.

The findings revealed that Sangha administrators, particularly abbots, have played a vital role in public welfare. Since assuming their position, they have taken on increasing responsibility, especially during the outbreak of COVID-19 in 2019. Their contributions included providing food, water, and shelter, raising awareness about virus prevention, offering emotional support, and conducting religious rites for the deceased. Their compassionate actions served as a source of comfort for the community during this difficult time. To further promote the roles of Sangha administrators in public welfare, the study recommends establishing a systematic collaborative network among the monastic community across the province. Cooperation with government agencies, the private sector, and community organizations is also essential. Sangha administrators, particularly abbots, should serve as exemplary figures known for their moral strength and social wisdom. Challenges should be addressed in two key areas: 1) short-term problem-solving and 2) Long-term problem- prevention.

Keywords : Abbots' Roles; Public Welfare; Sangha Administrators; Chonburi Province; COVID-19

บทนำ

การแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 หรือที่เรียกว่า โรคโควิด 19 (Coronavirus Disease 2019) ได้เริ่มต้นขึ้นในเดือนธันวาคม พ.ศ. 2562 โดยพบครั้งแรกในประเทศสาธารณรัฐประชาชนจีน ซึ่งมีผู้ป่วยหนักและผู้เสียชีวิตจำนวนมาก สำหรับในประเทศไทย พบว่า สถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 ทำให้ประเทศไทยมียอดผู้ป่วยหนักและผู้เสียชีวิตจำนวนมากเช่นกัน ส่งผลเสียและผลกระทบต่อกระดำเนินชีวิตของคนไทย เช่น ทำให้การดำเนินชีวิตของประชาชนได้มีการเปลี่ยนแปลงไปจากเดิมเป็นอันมาก การดำรงชีวิตของประชาชนต้องต่อสู้ดิ้นรนมากยิ่งขึ้น ดังนั้นจึงจำเป็นต้องมีผู้ที่มิชอบและหาทางช่วยเหลือประชาชนที่ได้รับความเดือดร้อนในสถานการณ์ที่เกิดขึ้นในประเทศไทยหน่วยงานภาครัฐหลายฝ่ายต่างให้ความสำคัญกับการช่วยเหลือประชาชน รวมทั้งสถาบันทางสังคมต่าง ๆ ได้ผนึกความร่วมมือในการร่วมแก้ไขปัญหาความเดือดร้อนจากการแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 แม้กระทั่งสถาบันทางศาสนาก็ได้เข้ามามีบทบาทร่วมด้วย โดยเฉพาะเมื่อกล่าวถึงสถาบันทางศาสนา พระสงฆ์ที่เป็นเสมือนตัวแทนของสถาบันถือว่าเป็นผู้ที่มิชอบที่สำคัญยิ่งที่จะช่วยเหลือประชาชนในสถานการณ์วิกฤตต่าง ๆ เนื่องจากพระสงฆ์ในฐานะที่เป็นส่วนหนึ่งของสังคม เป็นเสมือนศูนย์รวมความศรัทธาของชุมชน เป็นที่ยอมรับของชุมชน เป็นที่พึ่งทางใจของประชาชนและเป็นที่พึ่งสำคัญส่วนหนึ่งที่จะช่วยบรรเทาทุกข์ให้ประชาชนที่ได้รับความเดือดร้อน เพื่อให้สังคมอยู่อย่างร่มเย็นเป็นสุข มีความเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ซึ่งกันและกัน (พระณัฐวุฒิ พันทะลี, 2563 : 66)

ตั้งแต่อดีตจนถึงปัจจุบัน ในท่ามกลางสถานการณ์วิกฤตทางสังคม พระสงฆ์ได้แสดงบทบาทการช่วยเหลือประชาชนในสังคมไทยอย่างต่อเนื่องเรื่อยมา ซึ่งเราจะพบว่าบทบาทของพระสงฆ์นั้นมีความสำคัญในการสงเคราะห์ช่วยเหลือสังคมอย่างมาก ประกอบกับพระสงฆ์นั้นถือเป็นที่เคารพนับถือของประชาชนในทุกชนชั้นของสังคม ตั้งแต่พระมหากษัตริย์ลงมาถึงประชาชนทั่วไป คนไทยตั้งแต่เกิดจนกระทั่งถึงตายจะมีความเกี่ยวข้องกับพระสงฆ์มาตลอด ดังนั้นบทบาทพระสงฆ์กับการช่วยเหลือประชาชนในสถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 จึงมีความสำคัญอย่างมาก (พระณัฐวุฒิ พันทะลี, 2563 : 66) ทั้งนี้พระสงฆ์ที่มีความสำคัญในการขับเคลื่อนกลไกเรื่องดังกล่าว คือ พระสงฆ์ซึ่งเป็นผู้ปกครองดูแลคณะสงฆ์ในเขตปกครองและวัดให้เป็นไปตามพระธรรมวินัย กฎหมาย กฎมหาเถรสมาคม ข้อบังคับ ระเบียบ คำสั่ง มติ ประกาศ และพระบัญชาสมเด็จพระสังฆราช มีหน้าที่ควบคุมและส่งเสริมการรักษาความเรียบร้อยดีงามของคณะสงฆ์ จัดการและพัฒนาศาสนศึกษา การศึกษาสงเคราะห์ การเผยแผ่พระพุทธศาสนา การสาธารณูปการ และการสาธารณสงเคราะห์

ให้เป็นไปด้วยดี (ณัฐพร จินดาสวัสดิ์, 2558 : 36) ในสถานการณ์ที่มีการการแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 การช่วยเหลือประชาชนนั้นจะดำเนินไปได้ดีก็มีความเกี่ยวข้องกับพระสงฆ์ที่เป็นพระสงฆ์การด้วย โดยเฉพาะพระสงฆ์ที่เป็นพระสงฆ์การระดับเจ้าอาวาสที่มีความเกี่ยวข้องกับวิถีการดำรงชีวิตของพุทธศาสนิกชนมีความใกล้ชิดกับประชาชนมากกว่าพระสงฆ์ที่เป็นพระสงฆ์การระดับอื่น ๆ จากผลการศึกษาวิจัยในระยะที่ 1 เกี่ยวกับบทบาทด้านสาธารณสงเคราะห์ของพระสงฆ์การในจังหวัดชลบุรี: กรณีศึกษาบทบาทเจ้าอาวาส ช่วงการแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 จำแนกตามอำเภอ (บุญรอด บุญเกิด และปัทวี สัตยวงศ์ทิพย์, 2567 : 93) โดยศึกษาข้อมูลกับพระสงฆ์การระดับเจ้าอาวาส สังกัดวัดฝ่ายมหานิกายของอำเภอต่าง ๆ ในจังหวัดชลบุรี จำนวน 189 รูป ผลการวิจัยพบว่า บทบาทการปฏิบัติด้านสาธารณสงเคราะห์ของพระสงฆ์การในจังหวัดชลบุรี: กรณีศึกษาบทบาทเจ้าอาวาส ช่วงการแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 โดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง และเมื่อเปรียบเทียบบทบาทการปฏิบัติด้านสาธารณสงเคราะห์ของพระสงฆ์การในจังหวัดชลบุรี: กรณีศึกษาบทบาทเจ้าอาวาส ช่วงการแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 จำแนกตามอำเภอ พบว่า โดยรวมแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า ทุกข้อแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 จากผลการวิจัยที่กล่าวมาในข้างต้น พระสงฆ์การระดับเจ้าอาวาสในเขตชลบุรีนั้น ส่วนหนึ่งได้เข้าไปมีบทบาทช่วยเหลือสังคมในช่วงการแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 อยู่บ้างแต่ยังไม่มากและการปฏิบัติด้านสาธารณสงเคราะห์ของพระสงฆ์การแต่ละอำเภอก็ยังมีความแตกต่างกัน ดังนั้นหากพระสงฆ์การระดับเจ้าอาวาสยังเห็นความสำคัญและปฏิบัติหน้าที่ได้ตามบทบาทด้านการสาธารณสงเคราะห์อย่างเต็มที่แล้วประชาชนก็จะมีที่พึ่งในยุควิกฤตในสังคมไทยได้เป็นอย่างดี ผู้วิจัยจึงมีความสนใจที่จะหาแนวทางการส่งเสริมบทบาทด้านสาธารณสงเคราะห์ของพระสงฆ์การในจังหวัดชลบุรี: กรณีศึกษาบทบาทเจ้าอาวาส ช่วงการแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 เพื่อนำข้อมูลแนวทางการส่งเสริมบทบาทด้านสาธารณสงเคราะห์ที่ได้ไปใช้ในสถานการณ์ปัจจุบันและปรับประยุกต์ใช้กับสถานการณ์วิกฤตต่าง ๆ ของสังคมไทยต่อไป

วัตถุประสงค์การวิจัย

เพื่อหาแนวทางการส่งเสริมบทบาทด้านสาธารณสงเคราะห์ของพระสงฆ์การในจังหวัดชลบุรี: กรณีศึกษาบทบาทเจ้าอาวาส ช่วงการแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019

ขอบเขตของการวิจัย

1. ขอบเขตด้านเนื้อหา

ศึกษาหาแนวทางการส่งเสริมบทบาทด้านสาธารณสุขสงเคราะห์ของพระสังฆาธิการในจังหวัดชลบุรี: กรณีศึกษาบทบาทเจ้าอาวาส ช่วงการแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019

2. ขอบเขตด้านกลุ่มผู้ให้ข้อมูลสำคัญ

กลุ่มผู้ให้ข้อมูลสำคัญในการสนทนากลุ่มครั้งที่ 1 จำนวน 12 รูป ประกอบด้วย ตัวแทนพระสังฆาธิการระดับเจ้าคณะอำเภอ จำนวน 4 รูป ตัวแทนพระสังฆาธิการระดับเจ้าคณะตำบล จำนวน 4 รูป และตัวแทนพระสังฆาธิการระดับเจ้าอาวาส จำนวน 4 รูป

กลุ่มผู้ให้ข้อมูลสำคัญในการสนทนากลุ่มครั้งที่ 2 จำนวน 12 รูป/คน ประกอบด้วย ตัวแทนพระสังฆาธิการระดับเจ้าคณะอำเภอ จำนวน 3 รูป ตัวแทนพระสังฆาธิการระดับเจ้าคณะตำบล จำนวน 3 รูป ตัวแทนพระสังฆาธิการระดับเจ้าอาวาส จำนวน 3 รูป ตัวแทนนักวิชาการทางด้านพระพุทธศาสนา จำนวน 2 คน และตัวแทนสำนักงานพระพุทธศาสนาจังหวัดชลบุรี จำนวน 1 คน

3. ขอบเขตด้านพื้นที่ที่ศึกษา

วัดราษฎร์ฝ่ายมหานิกายในจังหวัดชลบุรี

4. ขอบเขตด้านระยะเวลาที่ศึกษาวิจัย

ระยะเวลาที่ศึกษาระหว่างปี พ.ศ. 2565-2566

การพิทักษ์สิทธิ์และจริยธรรมการวิจัย

การวิจัยนี้ทำในมนุษย์ ผู้วิจัยคำนึงถึงการพิทักษ์สิทธิ์และจริยธรรมในการวิจัย เมื่อผู้วิจัยได้ทำการสร้างและตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือวิจัยเรียบร้อยแล้ว ก่อนที่จะดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลวิจัย ผู้วิจัยได้ดำเนินการยื่นเสนอเพื่อขอรับการพิจารณาจริยธรรมการวิจัยในมนุษย์ต่อคณะกรรมการพิจารณาจริยธรรมการวิจัยในมนุษย์ มหาวิทยาลัยบูรพา (Burapha University Institutional Review Board) และได้รับเอกสารรับรองผลการพิจารณาจริยธรรมการวิจัยในมนุษย์ เลขที่ IRB2-001/2566 ตั้งแต่วันที่ 10 มกราคม พ.ศ. 2566 ถึงวันที่ 10 มกราคม 2567

วิธีการดำเนินการวิจัย

การวิจัยนี้เป็นระยะที่ 2 ของโครงการวิจัยเรื่อง การส่งเสริมบทบาทด้านสาธารณสุขสงเคราะห์ของพระสังฆาธิการในจังหวัดชลบุรี: กรณีศึกษาบทบาทเจ้าอาวาส ช่วงการแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 ซึ่งระยะนี้มีลักษณะเป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) ผู้วิจัยใช้วิธีการสนทนากลุ่ม (Focus Group) เพื่อหาแนวทางการส่งเสริมบทบาทด้านสาธารณสุขสงเคราะห์ของพระสังฆาธิการในจังหวัดชลบุรีฯ โดยกำหนดผู้เข้าร่วมสนทนากลุ่ม ประเด็นการสนทนากลุ่ม วิธีดำเนินการจัดเก็บข้อมูลจากการสนทนากลุ่ม และการวิเคราะห์ข้อมูลจากการสนทนากลุ่ม ดังนี้

1. ผู้เข้าร่วมสนทนากลุ่ม ซึ่งการสนทนากลุ่ม (Focus

group) หมายถึง การเก็บรวบรวมข้อมูลจากการสนทนาของผู้ให้ข้อมูล ซึ่งเป็นบุคคลที่สามารถให้คำตอบในประเด็นที่ต้องการศึกษาได้ โดยจัดให้มีกลุ่มสนทนาประมาณ 5-15 คน และจะต้องมีผู้ดำเนินการสนทนา (Moderator) เป็นผู้คอยจุดประเด็นในการสนทนา เพื่อชักจูงให้กลุ่มเกิดแนวคิดและแสดงความคิดเห็นต่อประเด็นหรือแนวทางการสนทนาอย่างกว้างขวางละเอียดลึกซึ้ง ซึ่งการกำหนดผู้เข้าร่วมการสนทนากลุ่มครั้งนี้เป็นไปตามหลักการในการจัดสนทนากลุ่มของศุภกิจ วงศ์วิวัฒนาภิกข (2555 : 109) ที่กล่าวไว้ว่า กลุ่มเป้าหมายประกอบด้วยตัวแทนจากประชากรเป้าหมายประมาณ 5-15 คน ในการวิจัยครั้งนี้กำหนดให้มีการสนทนากลุ่มจำนวน 2 ครั้ง ครั้งละ 12 รูป/คน รวมจำนวนผู้เข้าร่วมการสนทนากลุ่มทั้งสิ้น 24 รูป/คน ซึ่งผู้เข้าร่วมสนทนากลุ่มแต่ละครั้งได้มาโดยวิธีการเจาะจง ตามเกณฑ์คุณลักษณะในการคัดเลือกผู้เข้าร่วมการสนทนากลุ่ม

การสนทนากลุ่มครั้งที่ 1 มีการกำหนดเกณฑ์คุณลักษณะในการคัดเลือกผู้เข้าร่วมการสนทนากลุ่มไว้ดังนี้

1) ตัวแทนพระสังฆาธิการระดับเจ้าคณะอำเภอ

1.1) ดำรงตำแหน่งพระสังฆาธิการระดับเจ้าคณะอำเภอในจังหวัดชลบุรี

1.2) อยู่ในตำแหน่งพระสังฆาธิการระดับเจ้าคณะอำเภอในจังหวัดชลบุรี ไม่น้อยกว่า 3 ปี

1.3) มีความสนใจเกี่ยวกับการดำเนินงานด้านสาธารณสุขสงเคราะห์ และปฏิบัติงานด้านสาธารณสุขสงเคราะห์อย่างต่อเนื่อง

2) ตัวแทนพระสังฆาธิการระดับเจ้าคณะตำบล

2.1) ดำรงตำแหน่งพระสังฆาธิการระดับเจ้าคณะตำบลในจังหวัดชลบุรี

2.2) อยู่ในตำแหน่งพระสังฆาธิการระดับเจ้าคณะตำบลในจังหวัดชลบุรี ไม่น้อยกว่า 3 ปี

2.3) มีความสนใจเกี่ยวกับการดำเนินงานด้านสาธารณสุขสงเคราะห์ และปฏิบัติงานด้านสาธารณสุขสงเคราะห์อย่างต่อเนื่อง

3) ตัวแทนพระสังฆาธิการระดับเจ้าอาวาส

3.1) ดำรงตำแหน่งพระสังฆาธิการระดับเจ้าอาวาสในจังหวัดชลบุรี

3.2) อยู่ในตำแหน่งพระสังฆาธิการระดับเจ้าอาวาสในจังหวัดชลบุรี ไม่น้อยกว่า 3 ปี

3.3) มีความสนใจเกี่ยวกับการดำเนินงานด้านสาธารณสุขสงเคราะห์ และปฏิบัติงานด้านสาธารณสุขสงเคราะห์อย่างต่อเนื่อง

จากเกณฑ์คุณลักษณะดังกล่าวข้างต้น ผู้วิจัยกำหนดผู้เข้าร่วมสนทนากลุ่ม จำนวน 12 รูป ประกอบด้วย ตัวแทนพระสังฆาธิการระดับเจ้าคณะอำเภอ จำนวน 4 รูป ตัวแทนพระสังฆาธิการระดับเจ้าคณะตำบล จำนวน 4 รูป และตัวแทนพระสังฆาธิการระดับเจ้าอาวาส จำนวน 4 รูป

การสนทนากลุ่มครั้งที่ 2 มีการกำหนดเกณฑ์คุณลักษณะในการคัดเลือกผู้เข้าร่วมการสนทนากลุ่มไว้ดังนี้

1) ตัวแทนพระสังฆาธิการระดับเจ้าคณะอำเภอ

1.1) ดำรงตำแหน่งพระสังฆาธิการระดับเจ้าคณะอำเภอในจังหวัดชลบุรี

1.2) อยู่ในตำแหน่งพระสังฆาธิการระดับเจ้าคณะอำเภอในจังหวัดชลบุรี ไม่น้อยกว่า 5 ปี

1.3) มีความสนใจเกี่ยวกับการดำเนินงานด้านสาธารณสงเคราะห์ และปฏิบัติงานด้านสาธารณสงเคราะห์อย่างต่อเนื่อง

2) ตัวแทนพระสังฆาธิการระดับเจ้าคณะตำบล

2.1) ดำรงตำแหน่งพระสังฆาธิการระดับเจ้าคณะตำบลในจังหวัดชลบุรี

2.2) อยู่ในตำแหน่งพระสังฆาธิการระดับเจ้าคณะตำบลในจังหวัดชลบุรี ไม่น้อยกว่า 5 ปี

2.3) มีความสนใจเกี่ยวกับการดำเนินงานด้านสาธารณสงเคราะห์ และปฏิบัติงานด้านสาธารณสงเคราะห์อย่างต่อเนื่อง

3) ตัวแทนพระสังฆาธิการระดับเจ้าอาวาส

3.1) ดำรงตำแหน่งพระสังฆาธิการระดับเจ้าอาวาสในจังหวัดชลบุรี

3.2) อยู่ในตำแหน่งพระสังฆาธิการระดับเจ้าอาวาสในจังหวัดชลบุรี ไม่น้อยกว่า 5 ปี

3.3) มีความสนใจเกี่ยวกับการดำเนินงานด้านสาธารณสงเคราะห์ และปฏิบัติงานด้านสาธารณสงเคราะห์อย่างต่อเนื่อง

4) ตัวแทนนักวิชาการทางด้านพระพุทธศาสนา

4.1) ปฏิบัติงานหรือมีผลงานที่เกี่ยวข้องทางด้านพระพุทธศาสนา

4.2) มีความสนใจเกี่ยวกับการดำเนินงานด้านสาธารณสงเคราะห์ของพระสงฆ์

5) ตัวแทนสำนักงานพระพุทธศาสนาจังหวัดชลบุรี

5.1) ปฏิบัติงานในสำนักงานพระพุทธศาสนาจังหวัดชลบุรี

5.2) มีความสนใจเกี่ยวกับการดำเนินงานด้านสาธารณสงเคราะห์ของพระสงฆ์

5.3) มีความรู้ในงานด้านสาธารณสงเคราะห์

จากเกณฑ์คุณลักษณะดังกล่าวข้างต้น ผู้วิจัยกำหนดผู้เข้าร่วมสนทนากลุ่ม จำนวน 12 รูป/คน ประกอบด้วย ตัวแทนพระสังฆาธิการระดับเจ้าคณะอำเภอ จำนวน 3 รูป ตัวแทนพระสังฆาธิการระดับเจ้าคณะตำบล จำนวน 3 รูป ตัวแทนพระสังฆาธิการระดับเจ้าอาวาส จำนวน 3 รูป ตัวแทนนักวิชาการทางด้านพระพุทธศาสนา จำนวน 2 คน และตัวแทนสำนักงานพระพุทธศาสนาจังหวัดชลบุรี จำนวน 1 คน

2. ประเด็นการสนทนากลุ่ม แบ่งการสนทนากลุ่มออกเป็น 2 ครั้ง การสนทนากลุ่มครั้งที่ 1 ประกอบด้วยคำถาม 1) บทบาทของพระสงฆ์ในช่วงการแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 ควรเป็นอย่างไร 2) รูปแบบและลักษณะการส่งเสริมบทบาทด้านสาธารณสงเคราะห์ของพระสังฆาธิการในจังหวัดชลบุรี ควรเป็นอย่างไร การสนทนากลุ่มครั้งที่ 2 ประกอบด้วยคำถาม

1) การส่งเสริมบทบาทด้านสาธารณสงเคราะห์ของพระสังฆาธิการระดับเจ้าอาวาสในจังหวัดชลบุรี ในช่วงการแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 ควรเป็นอย่างไร 2) พระสังฆาธิการระดับเจ้าอาวาสในจังหวัดชลบุรี ควรมีบทบาท/หน้าที่ด้านสาธารณสงเคราะห์ช่วงการแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 อย่างไร 3) ข้อเสนอแนะอื่นๆ

1) การส่งเสริมบทบาทด้านสาธารณสงเคราะห์ของพระสังฆาธิการระดับเจ้าอาวาสในจังหวัดชลบุรี ในช่วงการแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 ควรเป็นอย่างไร 2) พระสังฆาธิการระดับเจ้าอาวาสในจังหวัดชลบุรี ควรมีบทบาท/หน้าที่ด้านสาธารณสงเคราะห์ช่วงการแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 อย่างไร 3) ข้อเสนอแนะอื่นๆ

1) การส่งเสริมบทบาทด้านสาธารณสงเคราะห์ของพระสังฆาธิการระดับเจ้าอาวาสในจังหวัดชลบุรี ในช่วงการแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 ควรเป็นอย่างไร 2) พระสังฆาธิการระดับเจ้าอาวาสในจังหวัดชลบุรี ควรมีบทบาท/หน้าที่ด้านสาธารณสงเคราะห์ช่วงการแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 อย่างไร 3) ข้อเสนอแนะอื่นๆ

3. วิธีดำเนินการจัดเก็บข้อมูลจากการสนทนากลุ่ม

ประกอบด้วยขั้นตอนดังนี้

3.1 ผู้วิจัยกำหนดประเด็นคำถามหรือหัวเรื่องที่จะศึกษาและนำมาสร้างเป็นกรอบคำถามและแนวทางในการสนทนากลุ่ม เป็นประเด็นกว้าง ๆ แล้วถามเจาะลึกในรายละเอียดตามประเด็นของการสนทนากลุ่ม

3.2 ผู้วิจัยทำหนังสือเชิญจากคณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยบูรพา ไปยังผู้เข้าร่วมสนทนากลุ่มที่ผ่านคุณลักษณะในการคัดเลือกผู้เข้าร่วมการสนทนากลุ่มตามเกณฑ์ที่กำหนด พร้อมแนบเอกสารชี้แจงผู้เข้าร่วมโครงการวิจัย และเอกสารแสดงความยินยอมของผู้เข้าร่วมโครงการวิจัย โดยขอความอนุเคราะห์ให้ผู้เข้าร่วมสนทนากลุ่มแสดงความประสงค์ในการเข้าร่วมการวิจัยกลับมายังผู้วิจัยล่วงหน้า 2 สัปดาห์ การเก็บรวบรวมข้อมูลวิจัยเป็นไปโดยสมัครใจ โดยเก็บข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่างที่ยินยอมและเต็มใจให้ข้อมูลเท่านั้น

3.3 ผู้วิจัยทำการนัดหมายการสนทนากลุ่ม พร้อมส่งประเด็นการสนทนากลุ่มให้ผู้เข้าร่วมการสนทนากลุ่มล่วงหน้าเป็นเวลา 2 สัปดาห์ จากนั้นจัดเตรียมการสนทนากลุ่ม โดยจัดคณะทำงานประกอบด้วย ผู้ดำเนินการสนทนา ผู้จัดบันทึกการสนทนาและบันทึกเทป ผู้ช่วยและผู้บริการทั่วไป

3.4 ผู้วิจัยดำเนินการสนทนากลุ่มในวันเวลาที่กำหนด จำนวน 2 ครั้ง โดยแต่ละครั้งก่อนเริ่มการสนทนากลุ่มผู้วิจัยได้อธิบายถึงวัตถุประสงค์ของโครงการวิจัย วิธีดำเนินการวิจัย

และรายละเอียดต่าง ๆ กับผู้เข้าร่วมการสนทนากลุ่ม จากนั้นทำการขออนุญาตผู้เข้าร่วมการสนทนากลุ่มบันทึกเทปการสนทนากลุ่ม และชี้แจงการเก็บรักษาความลับของข้อมูล ตลอดจนการทำลายข้อมูลจนชัดเจน

3.5 นำข้อมูลจากการสนทนากลุ่มทั้ง 2 ครั้ง มาทำการถอดเทป และวิเคราะห์เนื้อหาตามกรอบของการสนทนากลุ่มเพื่อนำเสนอข้อมูลในรูปแบบการพรรณนาประกอบความเรียง

3.6 ผู้วิจัยกำหนดรหัสผู้ให้ข้อมูลสำคัญ (Key Informant)

4. การวิเคราะห์ข้อมูลจากการสนทนากลุ่ม ผู้วิจัยนำข้อมูลเชิงคุณภาพที่ได้ทั้งจากการสนทนากลุ่มทั้งหมดทั้ง 2 ครั้ง มาทำการวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis) และนำเสนอในรูปแบบการพรรณนาประกอบความเรียง ทั้งได้ดำเนินการจัดระเบียบเนื้อหาข้อมูลตามประเด็น และตัดข้อมูลที่ไม่เกี่ยวข้องออกไป นำข้อมูลคำพูดของผู้ร่วมสนทนากลุ่มที่ตรงประเด็นกับเนื้อหาที่สนับสนุนผลการวิเคราะห์ข้อมูล

ผลการวิจัย

การส่งเสริมบทบาทด้านสาธารณสุขสงเคราะห์ของพระสังฆาธิการในจังหวัดชลบุรี พบว่า ด้านการสาธารณสุขสงเคราะห์นั้นพระสังฆาธิการมีบทบาทและหน้าที่นี้ตั้งแต่เริ่มเข้ามาเป็นพระสังฆาธิการ ยิ่งในช่วงการแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 บทบาทของพระสงฆ์ระดับพระสังฆาธิการยิ่งมีมากขึ้น ทั้งให้การช่วยกันบรรเทาความเดือดร้อนของประชาชนด้วยอาหาร น้ำ และที่อยู่อาศัย ช่วยประชาสัมพันธ์เรื่องการระบาดของโรคฯ ให้ความอนุเคราะห์ในทำการณานกิจแก่ผู้เสียชีวิต ตลอดจนเป็นที่พึ่งทางจิตใจให้กับประชาชน เป็นต้น

จากการสนทนากลุ่มสรุปแนวทางการส่งเสริมบทบาทด้านสาธารณสุขสงเคราะห์ของพระสังฆาธิการระดับเจ้าอาวาสในจังหวัดชลบุรี ในช่วงการแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 ได้ว่า การส่งเสริมบทบาทด้านสาธารณสุขสงเคราะห์ของพระสังฆาธิการระดับเจ้าอาวาสในจังหวัดชลบุรี ในช่วงการแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 จำเป็นต้องมีการสร้างเครือข่ายความร่วมมือของคณะสงฆ์ที่ทำงานอย่างเป็นระบบในแนวทางเดียวกันทั้งจังหวัด พร้อมทั้งมีการประสานความร่วมมือกับหน่วยงานภาครัฐ ภาคเอกชน และภาคประชาสังคม พระสังฆาธิการระดับเจ้าอาวาสควรเป็นแบบอย่างของบุคคลผู้ที่มีความเข้มแข็งทางจิตใจและสติปัญญาให้แก่สังคม มีการตอบสนองต่อปัญหาใน 2 ลักษณะหลัก คือ 1) แก้ปัญหาระยะสั้น 2) ป้องกันปัญหาในระยะยาว ซึ่งจากการสนทนากลุ่มนั้นสามารถจำแนกประเด็นย่อย ๆ พร้อมความคิดเห็นของผู้เข้าร่วมโครงการวิจัย ดังนี้

1. บทบาทของพระสงฆ์ในช่วงการแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019

สรุปความคิดเห็นจากการสนทนากลุ่มพบว่า บทบาทด้านสาธารณสุขสงเคราะห์ของพระสงฆ์ในช่วงการแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 ควรเน้นในลักษณะของการสงเคราะห์ทางกายและสงเคราะห์ทางใจ เช่น ให้การช่วยกันบรรเทาความเดือดร้อนของประชาชนด้วยอาหารแห้ง อาหารสำเร็จรูป น้ำดื่ม หน้ากากอนามัย เจลล้างมือ และสิ่งจำเป็นอื่น ๆ รวมทั้งเป็นที่พึ่งทางจิตใจให้กับประชาชนในพื้นที่ ดังตัวอย่างความคิดเห็นของผู้เข้าร่วมในการสนทนากลุ่ม เช่น

“ถ้าถามว่าบทบาทของพระสงฆ์ในช่วงการแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 ควรเป็นอย่างไร อาตมาคิดว่าเราในฐานะพระสงฆ์ต้องให้การสงเคราะห์ประชาชนทั้งทางกายและใจของเขา...”

(ผู้เข้าร่วมการสนทนากลุ่ม รหัส AA-A01, สนทนากลุ่ม, 4 กรกฎาคม 2566)

“บทบาทของพระสงฆ์ในช่วงการแพร่ระบาดของโรคโควิดนั้นในทัศนะของอาตมาคิดว่าควรเน้นด้านสาธารณสุขสงเคราะห์ เช่น การช่วยบรรเทาความเดือดร้อนของประชาชนด้วยอาหารแห้ง อาหารสำเร็จรูป พวกน้ำดื่ม หรือแม้แต่หน้ากากอนามัย...”

(ผู้เข้าร่วมการสนทนากลุ่ม รหัส AC-A09, สนทนากลุ่ม, 4 กรกฎาคม 2566)

“อาตมาเองเห็นด้วยนะที่ว่าพระสงฆ์ต้องให้การสงเคราะห์ประชาชนทั้งทางกายและทั้งทางใจ ยิ่งในช่วงการแพร่ระบาดของโรคโควิดด้วยแล้ว เราควรเน้นบทบาทด้านสาธารณสุขสงเคราะห์ช่วยสงเคราะห์เกี่ยวกับอาหาร น้ำดื่ม เป็นต้น...”

(ผู้เข้าร่วมการสนทนากลุ่ม รหัส AB-A05, สนทนากลุ่ม, 4 กรกฎาคม 2566)

“ในช่วงการแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 พระสงฆ์ควรมีบทบาทด้านสาธารณสุขสงเคราะห์ คือ สงเคราะห์ทางกายและสงเคราะห์ทางใจ เรียกได้ว่า โยมไม่ทิ้งพระ พระก็ต้องไม่ทิ้งโยม นอกจากช่วยในสิ่งจำเป็นอื่น ๆ แล้ว ยังควรต้องเป็นที่พึ่งทางด้านจิตใจให้กับประชาชนในพื้นที่ด้วย”

(ผู้เข้าร่วมการสนทนากลุ่ม รหัส AC-A11, สนทนากลุ่ม, 4 กรกฎาคม 2566)

“อาตมาว่าในช่วงวิกฤติแบบนี้พระสงฆ์ทำได้คือ เป็น
พี่ทางด้านจิตใจให้กับประชาชนในพื้นที่นะ...”

(ผู้เข้าร่วมการสนทนากลุ่ม รหัส AA-A03,
สนทนากลุ่ม, 4 กรกฎาคม 2566)

“ใคร ๆ ก็กลัวตายทั้งนั้น ใจหวาดหวั่น ยิ่งคนที่ไม่รู้
เข้าใจจริง ๆ ยิ่งตระหนก ตกใจ แม้จะไปไหนก็ไม่กล้า ยามนี้คิดว่า
พระสงฆ์เราต้องเป็นที่พึ่งทางใจให้ แต่ต้องมาหาวิธีที่หลากหลายกัน
มากขึ้น...”

(ผู้เข้าร่วมการสนทนากลุ่ม รหัส AC-A10,
สนทนากลุ่ม, 4 กรกฎาคม 2566)

“มองว่าสิ่งสำคัญในวิกฤตสังคม คือ สติ ถ้าถามว่า
บทบาทของพระสงฆ์ในช่วงโควิดควรเป็นอย่างไร อาตมาเอง
เห็นด้วยเลยว่าพระสงฆ์ต้องให้การสงเคราะห์ชาวบ้านทั้งทางกาย
และใจของเขาเลย...”

(ผู้เข้าร่วมการสนทนากลุ่ม รหัส AA-A04,
สนทนากลุ่ม, 4 กรกฎาคม 2566)

2. รูปแบบและลักษณะการส่งเสริมบทบาท ด้านสาธารณสงเคราะห์ของพระสงฆ์ในจังหวัดชลบุรี

สรุปความคิดเห็นจากการสนทนากลุ่มพบว่า การส่งเสริม
บทบาทด้านสาธารณสงเคราะห์ของพระสงฆ์ในจังหวัดชลบุรี
ไม่ว่าจะเป็นกรดำเนินการจัดการสาธารณประโยชน์เพื่อช่วยเหลือ
เกื้อกูลแก่คนในชุมชนและสังคมโดยการจัดกิจกรรมใดก็ตาม อาจมี
รูปแบบและลักษณะของการสร้างเครือข่ายความร่วมมือของ
คณะสงฆ์ที่ทำงานอย่างเป็นระบบในแนวทางเดียวกันทั้งจังหวัด
พร้อมทั้งมีการประสานความร่วมมือกับหน่วยงานภาครัฐ ภาค
เอกชน และภาคประชาสังคม ดังตัวอย่างความคิดเห็นของผู้เข้าร่วม
ในการสนทนากลุ่ม เช่น

“อาตมาเห็นด้วยที่ว่า การส่งเสริมบทบาท
ด้านสาธารณสงเคราะห์ของพระสงฆ์ในจังหวัดฯ ไม่ว่าจะ
เป็นการดำเนินการจัดการกิจกรรมใดก็ตาม ควรเป็นลักษณะของการ
สร้างเครือข่าย เพื่อการทำงานอย่างเป็นระบบในแนวทางเดียวกัน
ทั้งจังหวัด...”

(ผู้เข้าร่วมการสนทนากลุ่ม รหัส AA-A02,
สนทนากลุ่ม, 4 กรกฎาคม 2566)

“รูปแบบและลักษณะการส่งเสริมบทบาท
ด้านสาธารณสงเคราะห์ของพระสงฆ์การอาตมาเห็นด้วยที่ว่าควร
เป็นลักษณะของการสร้างเครือข่าย เพื่อการทำงานอย่างเป็นระบบ
ในแนวทางเดียวกันทั้งจังหวัด และควรมีการประสานความร่วมมือ
กับหน่วยงานอื่นๆ ที่เกี่ยวข้อง...”

(ผู้เข้าร่วมการสนทนากลุ่ม รหัส AB-A07,
สนทนากลุ่ม, 4 กรกฎาคม 2566)

“อาตมาก็คิดแบบเดียวกันนะว่า การส่งเสริมบทบาท
ด้านสาธารณสงเคราะห์ของพระสงฆ์ควรอยู่ในรูปแบบ
และลักษณะของการสร้างเครือข่ายความร่วมมืออย่างเป็นระบบ
ในแนวทางเดียวกันทั้งจังหวัด พร้อมทั้งมีการประสานความร่วมมือ
กับหน่วยงานภาครัฐ ภาคเอกชน และภาคประชาสังคมด้วย ผนึก
กำลังกันทำงาน...”

(ผู้เข้าร่วมการสนทนากลุ่ม รหัส AC-A12,
สนทนากลุ่ม, 4 กรกฎาคม 2566)

“พระสงฆ์ทำงานคนเดียวไม่ได้ ภาครัฐก็ทำงาน
คนเดียวไม่ได้ ดังนั้นจะทำอะไรมันต้องประสานความร่วมมือกันทำ
ถ้าจะส่งเสริมบทบาทด้านสาธารณสงเคราะห์ของพระสงฆ์การ
ก็ต้องทำในลักษณะร่วมมือกัน ช่วยกันดำเนินการ ผนึกกำลัง
ทำงานกันอย่างว่าแหละ...”

(ผู้เข้าร่วมการสนทนากลุ่ม รหัส AB-A06,
สนทนากลุ่ม, 4 กรกฎาคม 2566)

“เห็นด้วยอย่างยิ่ง จริตทีเดียวว่า ทำงานคนเดียวไม่ได้
พระสงฆ์เอง ภาครัฐเองก็ทำงานคนเดียวไม่ได้ ดังนั้นจะทำอะไร
มันต้องประสานความร่วมมือกันทำ ยิ่งช่วงวิกฤตสังคมคนไทย
ช่วยกันร่วมมือกันได้...”

(ผู้เข้าร่วมการสนทนากลุ่ม รหัส AB-A08,
สนทนากลุ่ม, 4 กรกฎาคม 2566)

“อาตมาเห็นด้วยนะที่ว่ารูปแบบการทำงานเพื่อ
ส่งเสริมบทบาทด้านสาธารณสงเคราะห์ควรมีการสร้างเครือข่าย
ความร่วมมืออย่างเป็นระบบในแนวทางเดียวกัน ยิ่งช่วงวิกฤต
แบบนี้...”

(ผู้เข้าร่วมการสนทนากลุ่ม รหัส AC-A09,
สนทนากลุ่ม, 4 กรกฎาคม 2566)

3. การส่งเสริมบทบาทด้านสาธารณสุขสงเคราะห์ของพระสังฆาธิการระดับเจ้าอาวาสในจังหวัดชลบุรี ในช่วงการแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019

สรุปความคิดเห็นจากการสนทนากลุ่มพบว่า การส่งเสริมบทบาทด้านสาธารณสุขสงเคราะห์ของพระสังฆาธิการระดับเจ้าอาวาสในจังหวัดชลบุรี ในช่วงการแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 จำเป็นต้องมีการพัฒนาความรู้ความเข้าใจในการสาธารณสุขสงเคราะห์ อีกทั้งยังต้องการอบรมให้ความรู้เกี่ยวกับโรคฯ และการป้องกันตนเองอย่างถูกต้องในเบื้องต้น จากหน่วยงานด้านสาธารณสุข จากนั้นควรมีการสร้างเครือข่ายความร่วมมือของคณะสงฆ์ที่ทำงานอย่างเป็นระบบในแนวทางเดียวกันทั้งจังหวัด พร้อมทั้งมีการประสานความร่วมมือกับหน่วยงานต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้อง เนื่องจากการดำเนินการต่าง ๆ ในลักษณะต่างคนต่างทำ ไม่เพียงแต่ขาดพลัง ซึ่งจะส่งผลให้ไม่มีประสิทธิภาพอย่างที่เราควร ดังตัวอย่างความคิดเห็นของผู้เข้าร่วมในการสนทนากลุ่ม เช่น

“ถ้าจะส่งเสริมบทบาทด้านนี้ของพระสังฆาธิการ ก่อนอื่นพระองค์เองต้องมีการพัฒนาความรู้ความเข้าใจในการสาธารณสุขสงเคราะห์ให้ดีเสียก่อนเป็นลำดับแรก นอกจากนี้ยังในช่วงวิกฤตสังคมที่รุนแรงและใหม่ที่สุดเท่าที่เจอนี้ มันจำเป็นอย่างยิ่งเลยที่จะต้องให้พระรู้จักจริง ๆ รู้สิ่งที่ถูกต้อง จึงต้องมีการอบรมให้ความรู้เกี่ยวกับโรคโควิดนี้ และการป้องกันตนเองอย่างถูกต้องในเบื้องต้น จะได้ไม่ตระหนกตกใจไปหมด ...”

(ผู้เข้าร่วมการสนทนากลุ่ม รหัส AB-B06, สนทนากลุ่ม, 18 กรกฎาคม 2566)

“เห็นด้วยที่จะต้องมีการอบรมให้ความรู้เกี่ยวกับโรคโควิดที่ถูกต้อง และการป้องกันตนเองอย่างถูกต้องในเบื้องต้น จากหน่วยงานสาธารณสุข จะได้รู้วิธีการที่ถูกต้องจริง ๆ ...”

(ผู้เข้าร่วมการสนทนากลุ่ม รหัส AA-B02, สนทนากลุ่ม, 18 กรกฎาคม 2566)

“ในสถานการณ์วิกฤตอย่างนี้ในอนาคตมันต้องมีอีกแน่ ๆ การส่งเสริมบทบาทด้านสาธารณสุขสงเคราะห์ของพระสังฆาธิการระดับเจ้าอาวาสในจังหวัดชลบุรี จำเป็นต้องมีการอบรมให้ความรู้ถึงสถานการณ์นั้น ๆ ว่ามันร้ายแรงอย่างไร ต้องดูแลตนเองผู้อื่นอย่างไร เอาแบบที่เป็นความรู้ที่ถูกต้องถ่องแท้ซะ จากนั้นก็ควรมีการสร้างเครือข่ายความร่วมมือของคณะสงฆ์ที่ทำงานอย่างเป็นระบบเดียวกัน...”

(ผู้เข้าร่วมการสนทนากลุ่ม รหัส AB-B04, สนทนากลุ่ม, 18 กรกฎาคม 2566)

“การดำเนินการต่าง ๆ ในลักษณะต่างคนต่างทำ ไม่เพียงแต่ขาดพลัง ซึ่งจะส่งผลให้ไม่มีประสิทธิภาพอย่างที่เราควรเท่านั้น แต่ยังจะมีผลต่อการระบาดของโรคฯ โดยตรงอีกด้วย เช่น การทำเฉพาะบางพื้นที่ยอมทำให้พื้นที่ที่ไม่ได้ทำอาจเกิดการระบาดมากขึ้น ซึ่งก็จะเป็นโอกาสให้เกิดการระบาดต่อไปยังพื้นที่อื่น ๆ ในที่สุดได้นั่นเอง...”

(ผู้เข้าร่วมการสนทนากลุ่ม รหัส AD-B10, สนทนากลุ่ม, 18 กรกฎาคม 2566)

“การส่งเสริมบทบาทด้านสาธารณสุขสงเคราะห์ของพระสังฆาธิการระดับเจ้าอาวาส ควรมีการสร้างเครือข่ายความร่วมมือของคณะสงฆ์ที่ทำงานอย่างเป็นระบบในแนวทางเดียวกันทั้งจังหวัดชลบุรี พร้อมทั้งมีการประสานความร่วมมือกันทำงาน...”

(ผู้เข้าร่วมการสนทนากลุ่ม รหัส AC-B07, สนทนากลุ่ม, 18 กรกฎาคม 2566)

“ดิฉันเห็นด้วยค่ะ ควรมีความร่วมมือกับหน่วยงานต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้อง เนื่องจากการดำเนินการต่าง ๆ ในลักษณะต่างคนต่างทำ ไม่เพียงแต่ขาดพลัง แต่อาจจะส่งผลให้ไม่มีประสิทธิภาพอีกด้วย ดังนั้นบทบาทด้านสาธารณสุขสงเคราะห์ของพระสังฆาธิการระดับเจ้าอาวาส ควรมีการสร้างเครือข่ายความร่วมมือกันทำงานด้านนี้...”

(ผู้เข้าร่วมการสนทนากลุ่ม รหัส AE-B12, สนทนากลุ่ม, 18 กรกฎาคม 2566)

4. พระสังฆาธิการระดับเจ้าอาวาสในจังหวัดชลบุรี ควรมีบทบาท/หน้าที่ด้านสาธารณสุขสงเคราะห์ ช่วงการแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 ดังนี้

สรุปความคิดเห็นจากการสนทนากลุ่มพบว่า การสาธารณสุขสงเคราะห์นั้นเป็นการดำเนินกิจการสาธารณประโยชน์ เพื่อช่วยเหลือเกื้อกูลแก่คนในชุมชนและสังคมโดยการจัดกิจกรรมอันเป็นสาธารณสมบัติหรือสาธารณกุศล เพื่อให้ความช่วยเหลือแก่คนในชุมชน การพัฒนาสังคมและชุมชน จัดเป็น 1 ใน 6 การกิจการปกครองคณะสงฆ์ ซึ่งภารกิจด้านการสาธารณสุขสงเคราะห์นั้น พระสังฆาธิการมีบทบาทและหน้าที่ตั้งแต่เริ่มเข้ามาเป็นพระสังฆาธิการ ยิ่งในช่วงการแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 บทบาทของพระสงฆ์ระดับพระสังฆาธิการยิ่งมีมากขึ้น ทั้งให้การช่วยกันบรรเทาความเดือดร้อนของประชาชนด้วยอาหาร น้ำดื่มและที่อยู่อาศัย ช่วยประชาสัมพันธ์เรื่องการระบาดของโรคฯ ให้ความอนุเคราะห์ในการทำการฌาปนกิจแก่ผู้เสียชีวิต ตลอดจนเป็นที่พึ่งทางจิตใจให้กับประชาชน เป็นต้น ซึ่งพระสังฆาธิการระดับเจ้าอาวาสในจังหวัด

ชลบุรี ควรมีการตอบสนองต่อปัญหาใน 2 ลักษณะหลัก คือ การแก้ปัญหาในระยะสั้น และการป้องกันปัญหาระยะยาว ดังนี้

4.1 การแก้ปัญหาในระยะสั้น ควรตั้งกรอบเพื่อดำเนินการใน 4 ด้าน ตามปัจจัย 4 ซึ่งเป็นปัจจัยที่จำเป็นพื้นฐานของมนุษย์ ได้แก่ 1) ด้านอาหาร ดำเนินการจัดการช่วยเหลือผู้คนที่ขาดแคลน และมีความต้องการในหลายรูปแบบ เช่น การตั้งโรงทาน การตั้งตู้ปันอาหาร การออกพื้นที่เพื่อแจกจ่ายถุงยังชีพ เป็นต้น 2) ด้านที่อยู่อาศัย ดำเนินการเปิดเป็นสถานพักพิงให้แก่ผู้ป่วย ผู้ที่ติดเชื้ หรือผู้ที่ไม่สามารถหาอาหารเลี้ยงชีพได้ด้วยตนเอง จนกระทั่งถึงที่สุดคือ เป็นสถานที่เฝ้าปรนกิจศพผู้ป่วย ทั้งที่มีญาติและที่ไร้ญาติ โดยปราศจากความรังเกียจใด ๆ ทั้งนี้ต้องดำเนินการด้วยความรู้ทางสาธารณสุขที่ถูกต้อง 3) ด้านเครื่องนุ่งห่ม ดำเนินการจัดการช่วยเหลือผู้คนที่ขาดแคลนเครื่องนุ่งห่ม หน้ากากอนามัย เจลล้างมือ เช่นเดียวกับด้านอาหาร 4) ด้านยารักษาโรค ดำเนินการเปิดเป็นสถานพยาบาลให้แก่ประชาชน เช่น เป็นสถานที่ฉีดวัคซีน เป็นสถานที่ตรวจเชื้อเบื้องต้น และเป็นสถานที่แจกจ่ายยาป้องกันและยารักษา

4.2 การป้องกันปัญหาระยะยาว เป็นการป้องกันการเกิดและแพร่ระบาดของโรค โดยรณรงค์ให้ความรู้พื้นฐานเกี่ยวกับโรคฯ แก่ไขความเข้าใจผิดเกี่ยวกับโรคฯ ซึ่งจะเห็นได้ว่ามีมากมายในช่วงเวลาดังกล่าว การดำเนินการดังกล่าวสามารถปรับใช้เทคโนโลยี เช่น การประชุมออนไลน์ การใช้ social media รูปแบบต่าง ๆ เพื่อให้ประชาชนได้รับข้อมูลข่าวสารในช่วงที่ต้องกักตัว หรือเว้นระยะห่าง อย่างไรก็ตามในช่วงแรกพระสงฆ์เองอาจยังขาดความรู้จึงอาจเริ่มต้นด้วยการเชิญบุคคลากรทางสาธารณสุขมาถ่ายทอดที่ถูกต้องให้ นอกจากนั้นทางวัดสามารถตั้งกองทุนเพื่อช่วยเหลือการดำเนินการต่าง ๆ ที่กล่าวมาแต่ทั้งนี้ต้องเป็นไปอย่างโปร่งใส และตรวจสอบได้

ดังตัวอย่างความคิดเห็นของผู้เข้าร่วมในการสนทนากลุ่ม เช่น

“สำหรับภารกิจด้านการสาธารณสุขสงเคราะห์นั้น พระสังฆาธิการมีบทบาทและหน้าที่ตั้งแต่เริ่มเข้ามาเป็นพระสังฆาธิการแล้ว และยิ่งในช่วงการแพร่ระบาดของโรคติดเชื้โควิด 19 บทบาทของพระสงฆ์ระดับพระสังฆาธิการยิ่งมีมากขึ้น...”

(ผู้เข้าร่วมการสนทนากลุ่ม รหัส AA-B01, สนทนากลุ่ม, 18 กรกฎาคม 2566)

“ซึ่งพระสังฆาธิการในจังหวัดเราไม่นิ่งดูตายในเรื่องนี้ การช่วยกันบรรเทาความเดือดร้อนของประชาชนด้วยอาหาร น้ำดื่ม และที่อยู่อาศัย รวมไปถึงการให้วัดต่าง ๆ ให้ความอนุเคราะห์ในการทำฌาปนกิจแก่ผู้เสียชีวิต...”

(ผู้เข้าร่วมการสนทนากลุ่ม รหัส AB-B05, สนทนากลุ่ม, 18 กรกฎาคม 2566)

“การสาธารณสุขสงเคราะห์นั้น พระสังฆาธิการโดยเฉพาะระดับเจ้าอาวาสเองจะคุ้นและใกล้ชิดกับประชาชน ชาวบ้าน ดังนั้นจึงช่วยเหลือเกื้อกูลแก่คนในชุมชนและสังคม ซึ่งบางทีก็จัดกิจกรรมอันเป็นสาธารณสมบัติหรือสาธารณกุศล เพื่อให้ความช่วยเหลือแก่คนในชุมชน...”

(ผู้เข้าร่วมการสนทนากลุ่ม รหัส AA-B03, สนทนากลุ่ม, 18 กรกฎาคม 2566)

“บางวัดเขาก็ช่วยกันประชาสัมพันธ์เรื่องการระบดของโรคฯ พระสังฆาธิการในจังหวัดโดยเฉพาะเจ้าอาวาสเองก็ให้ความอนุเคราะห์ในการทำฌาปนกิจแก่ผู้เสียชีวิตจากโควิด ตลอดจนเรายังเป็นที่พึ่งทางจิตใจให้กับประชาชนอีกด้วย...”

(ผู้เข้าร่วมการสนทนากลุ่ม รหัส AC-B09, สนทนากลุ่ม, 18 กรกฎาคม 2566)

“ผมว่าพระสังฆาธิการระดับเจ้าอาวาสในจังหวัดชลบุรี ควรมีการตอบสนองต่อปัญหาใน 2 ลักษณะหลักด้วยกัน คือ การแก้ปัญหาในระยะสั้น และการป้องกันปัญหาระยะยาวครับ... การแก้ปัญหาในระยะสั้น ควรตั้งกรอบเพื่อดำเนินการใน 4 ด้านด้วยกัน ตามปัจจัย 4 ซึ่งเป็นปัจจัยที่จำเป็นพื้นฐานของมนุษย์ ได้แก่ 1) ด้านอาหาร ก็ช่วยเหลือผู้คนที่ขาดแคลน และมีความต้องการในหลายรูปแบบ เช่น การตั้งโรงทาน การตั้งตู้ปันอาหาร การออกพื้นที่เพื่อแจกจ่ายถุงยังชีพ เป็นต้น 2) ด้านที่อยู่อาศัย ก็เป็นสถานพักพิงให้แก่ผู้ป่วย ผู้ที่ติดเชื้ หรือผู้ที่ไม่สามารถหาอาหารเลี้ยงชีพได้ด้วยตนเอง จนกระทั่งถึงที่สุดคือ เป็นสถานที่เฝ้าปรนกิจศพผู้ป่วย ทั้งที่มีญาติและที่ไร้ญาติ โดยปราศจากความรังเกียจใด ๆ ทั้งนี้ต้องดำเนินการด้วยความรู้ทางสาธารณสุขที่ถูกต้อง 3) ด้านเครื่องนุ่งห่ม ก็ช่วยเหลือผู้คนที่ขาดแคลนเครื่องนุ่งห่ม หน้ากากอนามัย เจลล้างมือ เช่นเดียวกับด้านอาหาร 4) ด้านยารักษาโรค ก็เป็นสถานพยาบาลให้แก่ประชาชน เช่น เป็นสถานที่ฉีดวัคซีน เป็นสถานที่ตรวจเชื้อเบื้องต้น และเป็นสถานที่แจกจ่ายยาป้องกันและยารักษา...”

(ผู้เข้าร่วมการสนทนากลุ่ม รหัส AD-B11, สนทนากลุ่ม, 18 กรกฎาคม 2566)

“เห็นด้วยค่ะกับการป้องกันปัญหาระยะยาว โดยรณรงค์ให้ความรู้พื้นฐานเกี่ยวกับโรคฯ แก่ไขความเข้าใจผิดเกี่ยวกับโรคฯ ซึ่งจะเห็นได้ว่ามีมากมายในช่วงเวลาดังกล่าว...”

(ผู้เข้าร่วมการสนทนากลุ่ม รหัส AE-B12, สนทนากลุ่ม, 18 กรกฎาคม 2566)

“การป้องกันปัญหาระยะยาว การดำเนินการดังกล่าวสามารถปรับใช้เทคโนโลยี เช่น การประชุมออนไลน์ การใช้ social media รูปแบบต่าง ๆ เพื่อให้ประชาชนได้รับข้อมูลข่าวสารในช่วงที่ต้องกักตัว หรือเว้นระยะห่าง...”

(ผู้เข้าร่วมการสนทนากลุ่ม รหัส AD-B11,
สนทนากลุ่ม, 18 กรกฎาคม 2566)

“ในช่วงแรกพระสงฆ์เองอาจยังขาดความรู้ จึงอาจเริ่มต้นด้วยการเชิญบุคคลากรทางสาธารณสุขมาถ่ายทอดที่ถูกต้องให้...”

(ผู้เข้าร่วมการสนทนากลุ่ม รหัส AC-B08,
สนทนากลุ่ม, 18 กรกฎาคม 2566)

“ทางวัดสามารถตั้งกองทุนเพื่อช่วยเหลือการดำเนินการต่าง ๆ ได้ นี่อาจเป็นวิธีการหนึ่ง...”

(ผู้เข้าร่วมการสนทนากลุ่ม รหัส AC-B09,
สนทนากลุ่ม, 18 กรกฎาคม 2566)

5. ข้อเสนอแนะอื่น ๆ จากการวิจัย

จากการสนทนากลุ่มการวิจัยครั้งนี้ ผู้เข้าร่วมการสนทนากลุ่มได้ร่วมสรุปประเด็นข้อเสนอแนะอื่น ๆ ไว้ดังนี้ว่า ในท่ามกลางสถานการณ์ที่เป็นวิกฤตการณ์ทั่วทั้งสังคมโลก อย่างการแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 นั้น ปัญหาที่เกิดขึ้นแม้ว่าจะเป็นปัญหาหลักในทางกาย แต่คงปฏิเสธไม่ได้เลยว่าปัญหาโรคระบาดระดับโลกนี้ย่อมกระทบไปถึงทางจิตใจด้วย ดังนั้นพระสงฆ์จึงควรดำรงตนเป็นแบบอย่างให้แก่ประชาชนในช่วงเวลาเช่นนี้โดยปฏิบัติหลักธรรมสำคัญต่าง ๆ มาให้เห็นผลเป็นปฏิริยาออกมา ยกตัวอย่างเช่น การดำรงตนด้วยสติปัญญา ไม่หว่าดกลัวต่อการติดเชื้อมากจนเกินไป และพระสงฆ์ควรเป็นแบบอย่างของบุคคลผู้ที่มีความเข้มแข็งทางจิตใจและสติปัญญาให้แก่สังคม

อภิปรายผล

จากผลการศึกษาวิจัยพบว่า แนวทางการส่งเสริมบทบาทด้านสาธารณสงเคราะห์ของพระสงฆ์ในจังหวัดชลบุรี: กรณีศึกษาบทบาทเจ้าอาวาส ช่วงการแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 พบว่า ด้านการสาธารณสงเคราะห์นั้น พระสงฆ์มีการมีบทบาทและหน้าที่นี้ตั้งแต่เริ่มเข้ามาเป็นพระสงฆ์ สอดคล้องกับพระมหาสมทรง สิริธโร และคณะ (2548) ได้กล่าวว่า หน้าที่ของพระสงฆ์ คือ การบริหารงานเป็นกิจการที่คณะสงฆ์จะต้องทำหรือจะต้องถือเป็นธุระหน้าที่ และเป็นภารกิจของพระสงฆ์จะต้องปฏิบัติ อันเป็นภารกิจของคณะสงฆ์และการศาสนา มี 6 ประการ ซึ่งภารกิจด้านสาธารณสงเคราะห์ก็เป็น

หนึ่งในนั้น ยิ่งในช่วงการแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 บทบาทของพระสงฆ์ยิ่งมีมากขึ้น ทั้งให้การช่วยกันบรรเทาความเดือดร้อนของประชาชนด้วยอาหาร น้ำ และที่อยู่อาศัย ช่วยประชาสัมพันธ์เรื่องการระบาดของโรคฯ ให้ความอนุเคราะห์ในทำการฌาปนกิจแก่ผู้เสียชีวิต ตลอดจนเป็นที่พึ่งทางจิตใจให้กับประชาชน เป็นต้น ข้อเสนอแนะอื่น ๆ จากการวิจัยยังเสนอว่า พระสงฆ์ควรดำรงตนเป็นแบบอย่างให้แก่ประชาชนในช่วงเวลาเช่นนี้ โดยปฏิบัติหลักธรรมสำคัญต่าง ๆ มาให้เห็นผลเป็นปฏิริยาออกมา ยกตัวอย่างเช่น การดำรงตนด้วยสติปัญญา ไม่หว่าดกลัวต่อการติดเชื้อมากจนเกินไป และพระสงฆ์ควรเป็นแบบอย่างของบุคคลผู้ที่มีความเข้มแข็งทางจิตใจและสติปัญญาให้แก่สังคม สอดคล้องกับงานวิจัยของ สุริยนต์-น้อยสงวน (2560) พบว่า รูปแบบการปฏิบัติงานสาธารณสงเคราะห์ของคณะสงฆ์ในจังหวัดศรีสะเกษ พระสงฆ์ต้องอาศัยหลักพุทธธรรมทางพุทธศาสนาที่สำคัญคือ ไตรสิกขา พรหมวิหาร ราชสังคหวัตถุ อปทานิยธรรม สารานิยธรรม สัมปติธรรม เป็นต้น โดยพระสงฆ์ควรมีรูปแบบการพัฒนางานสังคมสงเคราะห์ในส่วนที่สังคมคาดหวังไว้ทั้ง 2 นัย คือ การสงเคราะห์ทางวัตถุ และสงเคราะห์ทางจิตใจไปพร้อม ๆ กัน ซึ่งจะเห็นได้ว่าในช่วงวิกฤตของสังคมพระสงฆ์ยังคงได้แสดงบทบาทด้านสาธารณสงเคราะห์ไม่ขาด โดยเฉพาะพระสงฆ์ที่เป็นพระสงฆ์ระดับเจ้าอาวาสซึ่งมีบทบาทสำคัญอย่างมาก เพราะเนื่องด้วยพระสงฆ์เหล่านั้นมีหน้าที่ดำเนินการปกครองคณะสงฆ์ให้เป็นไปด้วยความเรียบร้อย ถูกต้องตามพระธรรมวินัย นอกจากนั้นพระสงฆ์ยังจะต้องทำหน้าที่ควบคุมบังคับบัญชาพระภิกษุสามเณรผู้อยู่ในเขตปกครองของตน ตลอดจนชี้แจงแนะนำการปฏิบัติหน้าที่ของผู้อยู่ในบังคับบัญชาให้เป็นไปโดยความเรียบร้อย (สำนักงานเลขาธิการมหาเถรสมาคม กรมการศาสนา กระทรวงศึกษาธิการ, 2542) แนวทางการส่งเสริมบทบาทด้านสาธารณสงเคราะห์ของพระสงฆ์ระดับเจ้าอาวาสในจังหวัดชลบุรี ในช่วงการแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 มีความจำเป็นต้องมีการสร้างเครือข่ายความร่วมมือของคณะสงฆ์ที่ทำงานอย่างเป็นระบบในแนวทางเดียวกันทั้งจังหวัด พร้อมทั้งมีการประสานความร่วมมือกับหน่วยงานภาครัฐ ภาคเอกชน และภาคประชาสังคม สอดคล้องกับพระสมุห์จรัญ จารุณโม (จารุเจริญวงศ์) (2555) ที่กล่าวว่า การปฏิบัติศาสนกิจด้านสาธารณสงเคราะห์ของพระสงฆ์ควรทำงานอย่างมีระบบเป็นแนวทางเดียวกันและมีเครือข่ายร่วมมือกัน ใช้ความรู้ความสามารถของบุคลากรให้เต็มศักยภาพ ตลอดจนมีความประพฤติดีงามด้วยศีลาจริยวัตรตามหลักพระธรรมวินัย มีความอดทน เสียสละ ทุ่่มเทอย่างจริงจัง เพื่อความมั่นคงแห่งพระพุทธศาสนาต่อไป นอกจากนี้พระสงฆ์ระดับเจ้าอาวาสควรเป็นแบบอย่างของบุคคลผู้ที่มีความเข้มแข็งทางจิตใจและสติปัญญาให้แก่สังคม

มีการพัฒนาความรู้ความเข้าใจในการสาธารณสุขสงเคราะห์อย่างถ่องแท้ และมีการตอบสนองต่อปัญหาใน 2 ลักษณะหลัก คือ 1) แก้ปัญหาระยะสั้น 2) ป้องกันปัญหาระยะยาว สอดคล้องกับงานวิจัยของ พิรญาณ์ แสงปัญญา (2565) ได้ศึกษาวิจัยพบว่าการดำเนินกิจกรรมสาธารณสุขสงเคราะห์ของพระสงฆ์จะยั่งยืนได้ ต้องมีการพัฒนาความรู้ความเข้าใจในการสาธารณสุขสงเคราะห์ การพัฒนาศาสนทายาทและการพัฒนาภาคีเครือข่าย และการดำเนินกิจกรรมสาธารณสุขสงเคราะห์ที่ได้ประสิทธิผล ผู้ทำกิจกรรมควรมีคุณลักษณะของจิตอาสา ซึ่งจากแนวทางการส่งเสริมบทบาทด้านสาธารณสุขสงเคราะห์ของพระสงฆ์ในจังหวัดขอนแก่น ที่กล่าวมานั้น หากพระสงฆ์มีการแสดงบทบาทด้านสาธารณสุขสงเคราะห์ หรือได้รับการส่งเสริมบทบาทด้านนี้มากเท่าไร โดยเฉพาะในช่วงที่ประชาชนกำลังเผชิญกับความเดือดร้อน ประชาชนก็จะยิ่งเกิดความศรัทธาจากการได้เห็นบทบาทตรงนั้นมากขึ้น ส่งผลต่อภาพลักษณ์ของพระสงฆ์และพระพุทธศาสนาตามมาด้วย สอดคล้องกับที่ พระครูประภัสร์สิทธิคุณ (ประสิทธิ์ ปภสฺสโร) (2555) ได้ศึกษาวิจัยพบว่า ผลการดำเนินงานด้านสาธารณสุขสงเคราะห์ของคณะสงฆ์เป็นการดำเนินกิจการเพื่อให้เป็นสาธารณประโยชน์ หรือสถานที่ซึ่งเป็นสาธารณสมบัติของประชาชนทั่วไป ได้แก่ ผลด้านสาธารณประโยชน์ ทำให้ได้สิ่งก่อสร้างต่าง ๆ เช่น สถานีนามัย หอสมุด ศาลาประชาคม ซึ่งส่งผลให้เกิดแหล่งรักษาโรค และแหล่งเรียนรู้ต่าง ๆ ด้านจิตใจทำให้ประชาชนทั่วไปเห็นบทบาทของพระสงฆ์ที่มีต่องานสาธารณสุขสงเคราะห์ และเกิดศรัทธายิ่งขึ้น ดังนั้นการส่งเสริมบทบาทด้านสาธารณสุขสงเคราะห์ของพระสงฆ์ในระดับเจ้าอาวาสจึงเป็นสิ่งสำคัญอย่างยิ่ง

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะการนำผลการวิจัยไปใช้

ผู้ที่เกี่ยวข้องในการส่งเสริมบทบาทด้านสาธารณสุขสงเคราะห์ของพระสงฆ์ในระดับเจ้าอาวาสในจังหวัด ควรสนับสนุนให้มีการสร้างเครือข่ายความร่วมมือของคณะสงฆ์ระดับเจ้าอาวาสที่ทำงานด้านสาธารณสุขสงเคราะห์อย่างเป็นระบบในแนวทางเดียวกันทั้งจังหวัด โดยเฉพาะในช่วงเหตุการณ์ที่เกิดวิกฤตอื่น ๆ ในสังคม ไม่เพียงแต่ช่วงของการแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 เท่านั้น พร้อมทั้งควรมีการประสานความร่วมมือกับหน่วยงานภาครัฐ ภาคเอกชน และภาคประชาสังคม เพื่อการทำงานที่มีประสิทธิภาพ

2. ข้อเสนอแนะเพื่อการวิจัยครั้งต่อไป

1) ควรมีศึกษาเกี่ยวกับบทบาทการปฏิบัติด้านสาธารณสุขสงเคราะห์ของพระสงฆ์ในจังหวัดชลบุรีในระดับอื่น ๆ ที่สูงกว่าระดับเจ้าอาวาส เพื่อเป็นข้อมูลในการส่งเสริมบทบาทด้านสาธารณสุขสงเคราะห์ของพระสงฆ์ทั้งจังหวัด

2) ควรมีศึกษาเกี่ยวกับแนวทางการส่งเสริมบทบาทด้านสาธารณสุขสงเคราะห์ของพระสงฆ์ในจังหวัดอื่น ๆ เพื่อนำไปปรับประยุกต์ในเหตุการณ์อันวิกฤตอื่น ๆ ของสังคม

3) ควรมีการศึกษาเกี่ยวกับปัจจัยความสำเร็จในการส่งเสริมบทบาทด้านสาธารณสุขสงเคราะห์ของพระสงฆ์ในพื้นที่จังหวัดอื่น ๆ ที่ประสบความสำเร็จ เพื่อเป็นข้อมูลสนับสนุนการส่งเสริมบทบาทด้านสาธารณสุขสงเคราะห์ของพระสงฆ์

กิตติกรรมประกาศ

บทความวิจัยนี้เป็นส่วนหนึ่งของงานวิจัยเรื่อง “การส่งเสริมบทบาทด้านสาธารณสุขสงเคราะห์ของพระสงฆ์ในจังหวัดชลบุรี: กรณีศึกษาบทบาทเจ้าอาวาส ช่วงการแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019” ซึ่งได้รับทุนสนับสนุนการวิจัยจากงบประมาณเงินรายได้มหาวิทยาลัย เงินรายได้ส่วนงาน มหาวิทยาลัยบูรพา ประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2565 คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยบูรพา สัญญาเลขที่ Huso 06/2565 ผู้วิจัยขอขอบคุณ มา ณ โอกาสนี้

เอกสารอ้างอิง

- ณัฐพร จินดาสวัสดิ์. (2558). การปกครองคณะสงฆ์ในประเทศไทย กรณีศึกษา : มหาเถรสมาคม. การค้นคว้าอิสระหลักสูตรรัฐศาสตรมหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
- บุญรอด บุญเกิด และปัทวี สัตยวงศ์ทิพย์. (2567). บทบาทด้านสาธารณสุขสงเคราะห์ของพระสงฆ์ในจังหวัดชลบุรี: กรณีศึกษาบทบาทเจ้าอาวาส ช่วงการแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019. วารสารวิจัยราชภัฏกรุงเก่า สาขามนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์. 11(1): 93-105.
- พระครูประภัสร์สิทธิคุณ (ประสิทธิ์ ปภสฺสโร). (2555). บทบาทของพระสงฆ์ด้านการสาธารณสุขสงเคราะห์ของคณะสงฆ์อำเภอจตุรพักตรพิมาน จังหวัดร้อยเอ็ด. วิทยานิพนธ์หลักสูตรปริญญาพุทธศาสตรมหาบัณฑิต, สาขาวิชาพระพุทธศาสนา, มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- พระณัฐภูมิ พันทะลี. (2563). บทบาทของพระสงฆ์กับการช่วยเหลือประชาชนในสถานการณ์โควิด-19. วารสารวิชาการแสงอีสาน มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตอีสาน. 17(1): 66-76.
- พระมหาสมทรง สิริณฺธโร และคณะ. (2548). บทบาทของวัดและพระสงฆ์ไทยในอนาคต. กรุงเทพมหานคร: บริษัทเคล็ดไทย จำกัด.

พระสมุทรจรัญ จารุณโม (จารุเจริญวงศ์). (2555). **บทบาทการปฏิบัติศาสนกิจด้านสาธารณสงเคราะห์ของพระสังฆาธิการในจังหวัดนครปฐม**. วิทยานิพนธ์หลักสูตรปริญญาพุทธศาสตรมหาบัณฑิต, สาขาวิชาการจัดการเชิงพุทธ, มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.

พิรญาณ์ แสงปัญญา. (2565). **บทบาทของพระสงฆ์ด้านสาธารณสงเคราะห์ในบริบทพุทธศาสนาเพื่อสังคม**. วิทยานิพนธ์หลักสูตรปริญญาศิลปศาสตรมหาบัณฑิต, สาขาวิชาพัฒนามนุษย์และสังคม (สหสาขาวิชา) สหสาขาวิชาพัฒนามนุษย์และสังคม, จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

ศุภกิจ วงศ์พัฒนานุกิจ. (2555). **พจนานุกรมศัพท์การวิจัยและสถิติ**. กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

สุริยนต์ น้อยสงวน. (2560). **รูปแบบการปฏิบัติงานสาธารณสงเคราะห์ของคณะสงฆ์ในจังหวัดศรีสะเกษ**. สันติศึกษาปริทรรศน์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย. 6 (ฉบับพิเศษ): 383-394.

สำนักงานเลขาธิการมหาเถรสมาคม กรมการศาสนา กระทรวงศึกษาธิการ. (2542). **คู่มือพระสังฆาธิการและพระวินยาธิการ**. กรุงเทพมหานคร: กระทรวงศึกษาธิการ.